

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИН
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОНАРНЫҢ ДЕПУТАТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИНҢ ОРГАНЫ

1932
май
27
ВТОРНИК
№ 102 (2532)
ӨРТӨС 20 КОП.

БО ХУНГУ СОЛУНДА

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Бистиң областың ховуларында
(1 арын).
ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ:
Р. Далай-оол.—Партия бөлүктөрүнө
удуртулганы үндөзүнн-биле эки-
жидер. А. Намзын.—Тожу районда
политиктиң агитация аялы
(2 арын).

СОВЕТ ТУРГУЗУҢ: М. Шогжал.
Көдөз Советтерниң социалисттик ча-
рыкын калбартыр (3 арын).
Х. Берзи—Чөвүлөл хуралга иле-
рэн четпестерни узуткаар (3 арын).
Колхозчу малчынарның чедиши-
кчирери (3 арын).

АКШ-тын компартиязының на-
ционал комитетинин даргазы Фос-
терниң медегелели (4 арын).
Америк агрессорларның араатан-
зыг чорунга делегейиң чурттары
удурланып турар (4 арын).
Кореяда болушуннар (4 арын).

Малдың чайгы оदारлашыкынын өй-шаанда организаастаар

Большевик партиянын, Совет ча-
зактын хүн-бүрү боттуг удуртулга,
дузаламчызы-биле колхозчу мал-
чынар нийтинин продуктулуг мал
ажылын хөгжүдериңиң үш чыл пла-
нын чедишикинниң күүсеткен. Ам
ниитиниң мал ажылын улам ынай
өстүрүп, оон продуктулуун бедидер,
чедип алдынган дуржулгалары
улам быжыглаар болгаш непер-
редир дээш улуг демисел, социали-
стик чарыш кажангызындан-даа ар-
тык калбарып турар.

Бо чылын партия, совет болгаш
көдээ ажил-агый органның,
колхозтарны, совхозтарны, база
мал ажылынның специалисттериниң
мурнунда мал ажылын бүгү тала-
биле көдүрериңиң тергини улуг со-
рулгазы туруп турар. Көдээ ажил-
агыйның талазы-биле кол сорулга-
ларын бирээни—ниитиниң малы-
нын баш санын өстүрериңиң болгаш
оон продуктулуун бедидериңиң бир
эң чугула курлавыры болза, малды
чайлаглап оदारлашык өй-шаанда
организаастыг чорудары болур.

Бистиң областың делгем чаагый
афгалары, шынаалары, даглары
болгаш көктүг-шыктыг сериниң че-
лагалары колхозтарны, совхозтар-
ны бүгү малдарын эки сүзүңүг
чөмөр-биле хандыраарыгач четчир.
Сорулга болза, ол байлакпылдыг
оदारларын бүрүн ажыглап тура-
рын чедип алыры болур.

Малды чайын оदारлаштып семир-
тири бистиң областың байдааныга
онза улуг ужу-дузалыг. Малды
оударлаштып семиртириңиң кол сорул-
газы болза, малдың баш санын өс-
түрүр, оон продуктулуун бедидер,
шынаары экижидер, малдын төлү-
рүн бедидер болгаш анык малды
семис шырак кылдыр өстүрүр, оон
ынай оदारларын шың ажыглаар, та-
рылга шөлүн, сизген кезер черлерин,
база куску, кышкы үелерде аягы-
лаар оदारларын малга чирти каа-
тарындан камгалар.

Чайгы одарга эки семирткен мал-
дар кыштын кадыг-берге үезин хүр
эрттирер. Малдың чайгы оदारла-
шыкынын эрткен чылын Чөн-
Хемчик, Сут-Хөл болгаш Бин-Хем
районнарга багай эвес эрткен. Чөн-
Хемчик районда «Кызыл тараачин»,
Сут-Хөл районда Киров аттыг кол-
хозтар инек малды оदारлаштып се-
миртир талазы-биле эрткен чылын
улуг түннелди чедип алган. Киров
аттыг колхозта эш Х. Шигиттин
оदारлаштып кадаргач 108 саныг
инектериниң хонукта нешкен ор-
тумак деңизин 1051 грамм, «Кызыл
тараачин» колхозта эш К. Лопсан-
янын оदारлаткан 89 саныг анык
инектериниң хонукта нешкен ор-
тумак деңизин 1042 грамм болган.
1951 чылда областың колхозтарында,
совхозтарында ниитизи-биле
10000 хире анык инектерни одар
ажаалгазынга тургускан чорук эки
түннелди көргүскен.

Ындыг болза-даа, эрткен чылын
мал чайлаглашыкыны Барын-
Хемчик, Танды, Тес-Хем болгаш
өске-даа чамдык районнарыңиң кол-
хозтарыга организаастыг эвес эр-
кен. Эң ылангыч Тес-Хемде Сталин
аттыг, Улуг-Хемде Маленков аттыг,
Бай-Тайгада Сталин аттыг колхоз-
тар бо ажылды багай организааста-
анын барымдаанын эрткен кыжын
оларның малдарының күжү арык
болгаш элээн хорамчага таварып
турганы тодаргай көргүскен.

Малды оदारлаштыр талазы-биле
эрткен чылда турган четпестерни
бо чылын катапгас ужуруг. Ол
четпестер болза, мал кадарчыла-
рынга эң дуржулгалыг, ол ажылга
бодун бердинген ак-сеткилди кол-
хозчуларын шылп ап, оларны кол-
хозтарын баштаар черлери бады-
лавай, малдарын серин чайла-
ларже үндүрбейн, изиг ховуларга

Заволжбениң черин суггаштыг болдурары

ЧКАЛОВ. «Средволгодостройну»
Бузулукта тудуг-монтаж конторазы
Дзержинский районда Крутичков-
скийниң суггаштыг системаны тур-
гузыныч эгелеп кирипкен. Ол дөрт
миллион кубометр суг кирер суг ка-
даталалдык система болур. Ол ам
келип чылын баштайгы 1600 гектар
шөлдү суггарар. Ам удавас Гра-
чевский районда Боровка хемге эң

чайладыр чүүлдер турган. Ол ыш-
каш малдарын чүзүңүг, хар-назы-
нын айы-биле тус-тус оदारлар-
га планнап үер ажылды районнар-
ның көдээ ажил-агый килдистери,
оон специалисттери дыка четпес чо-
руккан. Оदारларды малдарны ода-
рже үндүрериңиң мурнунда баш удур-
дензилевес чорук кадарчыларга
малды семиртир оदारлатканы дээш
санап бээр немелде трудовдениңиң
эвээжидиринге чедирип турар. Ол
болза, кадарчыларның сонугура-
лын кудуладыр. Ам ол чорукту бол-
дурбайн, оदारлаштыр бүгү малдарын
чайгы одарже үндүрериңиң мурну-
да ыяаыла деңизээр болгаш ай
санында оларның немешкен деңгиз-
дезин хынаары-биле деңизлеп ту-
рарын чурумчудар ужуруг.

«Малды чайгы одарже шилчидер
хемчеглер дугайында» Тыва область
Советиниң күсүмунуң 1952 чыл-
дың май 8-теги шийтпирин өзугаар,
колхоз, совхоз бүрүзү малдың чай-
лаглашыкынын шың организаастаар-
да оदारларны малдың аягы-аңгы
бөлүктөрүнө шың планнап үер
болгаш оदारлаштыр бүгү малдарның
аарыг, кадымын дугайында зоо-
ветспециалистерниң көрүлдезин эр-
тирген турар ужуруг. Одарларны
шилп алырынга болгаш планнаш-
кынын шың кылырынга көдээ ажил-
агыйның район килдистери, олар-
ның специалисттери, мал ажылынның
ферма эргелекчилери шуут киржир
хүлээлелиг.

Мал одарын шың ажыглаары-биле
тус-тус участоктарга үскеш, оңу ээл-
чеглиг-чурум өзугаар планын одар-
лаштыр. Олар малдарын четчир суг-
биле хандыраар, база оदारларга чы-
лыг, мунгаш болгаш чадагай ка-
жааларны тудар.

Малдарны оदारлаштып семирти-
риңиң техниказын шың организа-
стап чорудары чүгле мал ажылдак-
чыларының хүлээлгези эвес, харын
анаа киржири партия, совет органи-
зацияларының, оларның активтери-
ниң бирги чергелиг хүлээлгези бо-
лур. Ынчангаш, ВКП(б) райкома-
ны, район Советтериниң күсүмна-
ры болгаш көдээ ажил-агый ор-
ганыны малды чайгы одарла-
шыкынын ажылын боттуг
удуртулга, дузаламчы-биле ханды-
рар ужуруг.

Чайгы оदारларда малчынарга
культурулуг амыдаралды тургузар
херек. Колхозтарны, совхозтарны
мал оदारлаткан малчынарның эм-
нелге дузаламчызы, садыг, кино-чу-
рук, солуннар, ном дептерлер-биле
болгаш культура-массалыг ажыл-
дар-биле хандыраарын организа-
стаар. Партия организациялары мал-
чынар ортузунга үргүлчү ажил-
даар агитаторларны, илеткелчи-
лерни тургузар, оларның кылыр
ажыл планын чогаадыр, оңу ажил
херек кырынга боттандыраарын
организаастаар. Малчынар ортузунга
партийжи-политиктиң, культура-
массалыг ажылдарны чорударычте
партия организацияларының бол-
гаш культура-чырыдышык орган-
нарының кичээнгейин углаары эрге-
жок чугула.

Ам үеде партия, совет болгаш кө-
дээ ажил-агый органы болза,
мал ажылын бүгү тала-биле удур-
турунун херээн чогуур негедезинге
чедир шыңгы тургузар, коммуни-
стерин, комсомолчуларын болгаш ак-
тивтерини шийтпирлиг участоктарга
быжыглаар, малчынарның орту-
зунга социалисттик чарышты кал-
бартыр, мурнакчыларның байлактыг
дуржулгаларын болгаш мичуриничи
агробиология эртемениң чедишикин
нирин непередир хемчеглерин өл-
тургаш, 1952 чылда ниитиниң мал
ажылын хөгжүдериңиң күрүчө пла-
нын күүседирин хандыраар ужуруг.

улуг плотинаның тудуу эгелээр деп
турар.
Областың иштинге ындаг элээн
хөй тудуг-монтаж контораларын тур-
гузар деп шийтпирлээн. Олар 500
ажыг плотиналары, 400 насос ста-
ндиялары, колхозтарын болгаш
совхозтарын черлерин суггарары-
га ажыглаар насостарыг 500 ажыг
электромоторларын тудуп тургузар-
дар.
(СЭТА).

Совет Эвилелинде

Тергини эки шынарның 12 бригадалары

Москваның Петр Алексеев аттыг
нарын сукно кылыр фабриказының
аргыыр цехиниң ийги комплектинин
бригадалары мастер дузалакчы-
лары Простяковка, Соловонка бол-
гаш Калининге удуртуп алгаш, дүр-
ген шимчээшкинниг станоктарда
ажылдап турарлар. Ол бригаданың
кежигүнери стажановчу школаларга
өөрөнгенин соонда кылыр ажил-
дының үезиниң үштүн бир кезини
кызырган болгаш кончуг эки
кылдыр күүседип турарлар. Ажил-
чынар чепсек-херекселдерин эи-не
долузу-биле ажыглаар чорукче эге-
леп киргеш, бедик шынарлыг пестер-
ни кылырын бүдүн партиктан-даа
артык көдүргөңнөр.

Ынчангаш оон түннелинде ийги
комплекти болза, б-дик бүдүрүкчү-
лүг, тергини эки шынарлыг болгаш
куду бот-өрттектиң участка болу-
берген.

Мурнакчыларның аргазын өзугаар
аргырының 12 бригадалары ажил-
дап турарлар. Олар шуптузу тергини
эки шынарның организаастыг деп атты
чаалап алганнар. Май айның 20
хүннериниң дургузунда ол бригада-
лар даалгалан-даа ажыр дөрт муң
ажыг метр пестү кылып үндүргөңнөр.
(СЭТА).

Нефть тывыжи улгадып турар

БАКУ. «Лениннефть» трестин ийги
Ус-тывыжының мастер Вагабовка
удурткан бригадазы Ус-тывыш че-
ринден чээрби беш чылдар мурну-
нда-ла үндүр бижиң, ажыгдалган үн-
дүрген №4 суурганы катап тургу-
даш, ажыгдалга кирер деп шийт-
пирлээн. Оон кежигүнери суурга-
ны унун ашташ, чус-чү метр үзүн
дурттуг хоорзаларын, штангты, ха-
нызынын насозун азда чедирип
кылып алганнар. Ам ол нефть сору-
дарының суургазы бедик түннелди-
биле ажылдап эгелээн.

Ол болза, мастер Вагабовтун уча-
стогунга кыска хуусаанын дургузу-
нда катап тургускан ийи дугаар суур-
га болуп турар. Ынчангаш оон уча-
тогунда анаа турар суургалар чок
болуп турар.

Суук оттулар-чүлдү тыварынын
талазы-биле пландан дачкаар ал-
ган хүлээлгезин чылдың эгезинден
тура ажыг күүседириниң аргазын
нефтичилерге ол чорук берген.
(СЭТА).

БИСТИҢ ОБЛАСТЫҢ ХОВУЛАРЫНДА

Планын күүсеткен

Чөн-Хемчик районда «Коммунизм-
че орук» көдээ ажил-агый артели
(даргазы Настык-Доржу, партия ор-
ганизациязынын секретари Бора-
Көже) тараа культуураларынын тала-
зы-биле часык тарылганын планын
майның ийи дугаар чартынын эге-
зинде бүрүн дооскан. Оон иштинде
кол культура болур кызылгас га-
лырның планын ыракта ажыр
күүсеткен.

Часык хову ажылдарын дүрген
темпилде болгаш агротехника тала-
зы-биле бедик деңгелге эрттирер та-
лазы-биле колхозтуң бир дугаар хо-
ну Бригадазы (бригадир коммунист
эш Манзырыкчы) организаастыг бол-
гаш эки ажылдаан. Ол ышкаш кол-
хозчулардан Доржу, Хайын-Хырба,
Дыртык болгаш өскелер-даа кызы-
мак ажилдап, кылыр ажилдын үлүг
нормаларын ыракта ажыр күүседип
турганнар.

Кочетов аттыг колхозта

ТУРАН. (Телефон-биле). Бин-Хем
районда Кочетов аттыг колхоз бо
чылдың часык тарылганын планын
районда ийи дугаарында дооскан.
Ол колхозта ажылдап турар дур-
жулгалыг тракторист эш Тропицын
чайгы чер андарылгазын киргеш,
ам 300 га черни андарган. Ол
колхозта чер андарылгазы ам-даа
үргүлчүлөп турар.

Ол ышкаш чайгы чер андарылгазы
«Кызыл сылдыс», «Красный пахарь»,
«Искра» болгаш өске-даа колхоз-
тарда калбарган.
(СЭТА).

КОМБАЙННАР ХОВУ ТУРЛАГЛАРЫНДА

ОДЕССА. Областың дыка хөй
МТС-тери — Зельская, Любаше-
вская, Курячелозская болгаш өске-
даа МТС-тер комбайннарны олар-
ның ажылдаар хову турлагларында
аппарып тургускан.

Велико-Михайловская МТС-тин
механизаторларынын тараа ажаап
алышыкынынга белеткелиниң дур-
жулгалы эки болуп, кичээнгейин
хаара тудуп турар. Машина башка-
рыкчылары эрткен чылын чүгле та-
раа кестиреринге ажилдап турган
болза комбайнлар бо чазын чер
болганга-ла тарааның улуг чашты-
рыкчылары болуп ажылдааннар.

Ынчангаш олар часык тарылга
ажылындан дүжүттү ажаап алы-
рынга чедир харысалгалыг ажил-
дылар. Комбайннар башкарыкчы-
лары үр үезин дургузунда ажил-
даар черин байдалын эки өөренип
алыр аргалык болганнар.

Велико-Михайловская МТС-тиң
бүгү комбайнлар ховунуң кар-
тазы-биле, стахановчу маршруттуң
планы-биле, шак графиги-биле хан-
дыртыган. Комбайнларның ор-
тузунда «Сталинец — 6» деп маши-
на бүрүзүңге-ле оң муң центнерден
эвээш эвес тарааны бастыраар бол-
гаш боду чорур комбайн-биле 6
муң центнер тараанын бастыраары
дээш социалисттик чарыш калбарган.

Тараа ажаап алышыкынын үе-
зинде үзүктөл чок органы организа-
таарычче онза сагыш салышыкынын
салып турар.
(СЭТА).

Баштайгы тарааны күрүнеге

ТАШКЕНТ. Узбекистанда чаа дү-
жүттү белеткел эгелээн. Кашка-
Дарья областын Гузарский район-
нуң колхозтары баштайгы тараалар-
ның бөлүүн белеткел пункттарында
чедирген. Гузарскийниң белеткелчи-
лери сезонга эки белеткеленер.
Олар боту складтарын септеп, тараа

арыглаар, чүдүрер болгаш дүжүрер
машиналарын шуут белен кылдыр
тургусканнар.

Узбекистаның тараа хүлээп алыр
пунктуларынын хөй кезии тараа
хүлээп алышыкынын белеткелчи-
лери сезонга эки белеткеленер.
Олар боту складтарын септеп, тараа

арыглаар, чүдүрер болгаш дүжүрер
машиналарын шуут белен кылдыр
тургусканнар.

Узбекистаның тараа хүлээп алыр
пунктуларынын хөй кезии тараа
хүлээп алышыкынын белеткелчи-
лери сезонга эки белеткеленер.
Олар боту складтарын септеп, тараа

Грузиянын тараалан ховузу

ЦИТЕЛИ ДКАРО. (Грузин ССР).
Калбак делгем Ширак ховузу чоок-
та чаа-ла кадат шөлү кылдыр алдар-
жып турган. Культурулуг чер ажил-
дынга 100 муң гектар шөл ажыгла-
тынмай турган.

Ширак ховузуң ажыгдалга кир-
ген чорук болза, бодушту чартыры
дээш Грузияның ажилчы чоннары-
нын чорудуп турган демиселинин
база бир алдарлыг болушуну бол-
ган. Грузияны бодунуң тараазы-биле
хандыраарың дугайында эш. И. В.
Сталинның салган сорулгазын бот-
тандырып эгелээн-биле колбаштыр
ол ховуга ажил онза калбарыш-
кынын алган.

Большевиктер курут ховуну чаарт-
кан болгаш оон байлакшылын со-
циалисттик көдээ ажил-агыйга ажил-
лаан. Ам ында күзүн, чазын чагар
кымылтастыг 60 муң гектар шөлде
тарып каан хөлбеңейндир көгөрө
үнүп келген чалгып турар. Ширак
ховузуң тараа культуураларын та-
рыры сөөлгү беш чылдарын дур-
гузунда барык дөрт катап көвүдээн.
Бо чылдың чазынында болгаш эр-
кен күзүн база 19 муң хире гектар
черни ында тараан.

Ховуда колхозтарның суурлары,
хову турлаглары болгаш МТС-тер-
ниң, совхозтарның салбарлары тур-
густунгулаан. Эң-не баштайгы кат-
чимис садтары, виноград шөлдери
ховуну каастап турар.

МТС-терниң болгаш колхозтарның
хандыртынганы күчүлүг техниказы
тараажыларның ажылын чигеткен.
Тарааларын болгаш техниктиг куль-
тураларын тарып, ажаап алышынын
хол-биле кылдынып турган ажилда-
рын барык-ла шуптузун механизас-
таан.

Чаа черни бодунуң холунда алган
колхозтарда Социалисттик Күш-
ажылдың 12 Маалдылары бар.

Бо чылын Ширак ховузуңун кол-
хозчулары совет агротехниканың че-
дишкенириниң ачызы-биле бүгү
шөлдүң гектар бүрүзүндө-не 18
центнер дүжүттү алыр деп турарлар.

Ширак ховузу Грузияның эң та-
раалаң шөлү апар чыдар.
(СЭТА).

Областың районнарында часык тарылганың чоруп турарының дугайында медээ

(1952 чылдың май 25-те, хуу-биле)

РАЙОННАР	Районун иштиги- биле	Оок ишти- ле колхоз- тар	РАЙОННАР	Районун иштиги- биле	Оок ишти- ле колхоз- тар
1. Өвүр	135,6	188,1	8. Улуг-Хем	90,9	95,4
2. Эрзин	109,0	118,6	9. Бай-Тайга	89,3	103,9
3. Бин-Хем	102,2	102,2	10. Сут-Хөл	87,7	104,6
4. Чөн-Хемчик	98,1	104,8	11. Тес-Хем	84,1	93,4
5. Чаа-Хөл	97,7	105,4	12. Кызыл	80,2	80,9
6. Танды	97,2	97,4	13. Барыын-Хемчик	72,7	76,5
7. Каа-Хем	97,1	97,1	14. Тожу	55,3	36,6

УРУГЛАР ЯСЛИЗИ

Чаа-Хөл районун «Буруйгаар»
колхозка часык тарылга эгелээри-би-
ле чергелештир уруглар яслизин
ажыткан. Ында чээрби ажыг уруг-
лары ажаап турар. Уруглар яслизин
ажытканының түннелинде чаш уруг-

ларын херэженер тарылга болгаш
өске-даа ажилдарга идеякейлиг кир-
жип турар апарган.
Ясли эргелекчизи эш Сайлык бичи
уругларны кончуг эки ажаап, чаа
аажы чанга өөредип турар.

Колхозчуларын бол- гаш механизаторлар- ның куш-ажылының түннели

БАЙ-ХААК. (Телефон-биле). Танды
районун Сталин аттыг көдээ
ажыл-агый артели тараа культуура-
ларынын талазы-биле часык тарылга
планын майның 20-де чедишикин-
ниг дооскан болгаш эрткен чылга
бодаарга агротехника талазы-биле
бедик деңгелге эрттирген. Бай-
Хаак машина-трактор станциязы-
нын ол колхозта ажилдап турар
трактористери Л. Богашов, И. Сара-
жаков болгаш М. Оюн олар кызы-
мак ажилдап, ажилдын үлүг нор-
маларын үргүлчү ажыр күүседип
турган.

Ол ышкаш колхозчулар Намзын,
Лапка, Чамбал болгаш өскелерин-
даа үлегерлиг эки ажилдары часык
хову ажилдарын бедик деңгелге эр-
тирерине улуг идилги болган.

Часык хову ажылының үезинде
колхозтуң хову турлаанга партия-
нын агитас-массалыг ажилын бедик
деңгелге тургускан турган. Солун
номчулгазы, лекция, беседалар үр-
гүлчү чоруп, агитхуудус үргүлчү
үнүп турган.

Ол артелиңиң колхозчулары бол-
гаш механизаторлар ам техниктиг
болгаш ногаа культуураларын та-
рырычыче, чайгы чер андарылга-
зынче кирипкен.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия бөлүктөрүнө удуртулганы үндезини-биле экижидер

Көдөз аял-агый артельдерин улгатыр катыштырган чорук колхозтарнын партия организацияларынын мурнунга харысалгалыг чаа-чаа сорулгаларны салган. Колхозчуларнын ортузунга хүн-бүрү партия-политиктиг болгаш партия-политиктиг ажалдарны үндезини-биле экижидер айтырыг колхозтарда партия организацияларынга шуут хамааржыр.

Ол чугула сорулганы амыдырал кырынга боттандар талазы-биле колхозтар бригадаларында болгаш фермаларында партия бөлүктөрү улуг ролду ойнар. Колхозтарнын партия организациялары бригадаларда болгаш фермаларда партия бөлүктөрүн ол черлерге политиктиг болгаш организаствыг ажалдарнын төвү болдулар ужурулу.

Чаа-Хөл районунун колхозтарында партия организациялары ол чугула сорулганы ыракта четпес күүседип турар. 1951 чылда ол районун улгатыр катышкан «Бурунгаар», «Тинелге» болгаш Сталин аттыг колхозтарынын кол-кол бодурулуе участоктарында партиянын 10 бөлүктөрү тургустунган. ВКП(б)-нин Чаа-Хөл райкому ооң соода ол бөлүктөрүн ажилын экижидер талазы-биле тодаргай ажалдар чорутпаан. ВКП(б) райкомунун партия, профвилел болгаш комсомол организацияларынын килдизи мынчага чедир партия бөлүктөрүн организа-кчыларынын семинар өөредилгезин-даа, чөвүлел хуралдарын-даа орпейн турар. Колхозтарда партия бөлүктөрүн ажилын удуртуу талазы-биле колхозтарда партия организа-кчыларынын секретарлары өөретпейн турар. Колхозтарда партия бөлүктөрү бир чыл аял үеини дүргү-зүндө боттарынын ажилын экижи-дип шыдавааны мынчанга тавары-га эвас.

«Бурунгаар» болгаш Сталин аттыг колхозтарда партия бөлүктөрү хамаарышкан участоктарында коммунистер-биле болгаш партия кежигүчү эвас активчилер-биле ажалды дендин багай чорудуп, бригаданы мурнууда салдыган ажал-агыйжы сорулгаларын чедишкенин шипти-көрсөтүүнө, боттарынын ролун көргүзсөин, партия-политиктиг болгаш партия-политиктиг ажилын

ажылдарны куду денелге тургузуп келген. «Бурунгаар» колхозтун хову, мал болгаш тудуг ажилынын бригадаларына 1951 чылда тургускан партия бөлүктөрү эрткен отчёттук үеде кандыг-даа түнелдиг ажал кылбаан, харын-даа олар чыл төнчүзүндө сандарап дүшкөн. Ооң сөө-дүндө колхозта партия организа-кчызы (секретари эш Сенди) партиянын демократиязын хажыдып, бо чылдын февральда бригадаларда партия бөлүктөрүн организа-кчыларын сонгулда чокка томуйлап каан. Ол томуйлатырган организа-кчылар ам база кандыг-даа ажал чоруттайн турар.

Ооң чижези тудуг бригадында партия бөлүктүн ажилын көрүп болур. 1952 чылдын февральда колхозтун тудуг бригадына 5 коммунистер ажалдап турган. Тудуг бригадында партия бөлүк (организа-кчызы эш Чадамба) бо хүнге чедир бригадала ажалдап турар коммунистерин болгаш партия кежигүчү эвас колхозчуларын орту-зунга партия-политиктиг, партия-политиктиг ажилдарын болгаш социалист чарышты кл-бартыр талазы-биле кандыг-даа кемчег албаан. Партия бөлүк ам база сандарап дүшерине четкен. Анаа быжыглан 5 коммунистерин ийизи хову бригадында барган. Араң (тудуг бригады), Демержан олар колхоз бодурулузине киришпейн, аалдарында олурарлар. Ол ышкаш тудуг бригадында быжыглан 60 кижини иштинен ам чүгө 17 кизи ажалдап турар бол-гаш олар 1952 чылда 1100 кубометр тудуг ыяын белеткээр тургаш, май 10-га чедир чүгө 400 кубометр ыяшты белеткеп сөөртүп алганнар.

Сталин аттыг колхозта партия бөлүктөрүн ажилы база-ла баксыраан. Ында партия бөлүктөрүн хуралдары кончуг ховар болгаш чавыс идеяг денелге эрттип турар. Колхоз бодурулузине коммунистерин мурнакчы ролун бедилер талазы-биле боттут ажал чорутпайн келген. Коммунистер Данзын-маа, Чадамба, Найлар олар 1951 чылда ажалдаа чогуур трудоденин минимумун күүсетпези болгаш коммунист Кудажы колхоз бодурулу-

зегинге шуут киришпези. Партия эге организациязы (секретари эш Очур-оол) партия бөлүктөрүн ажилын экижидер талазы-биле кемчег албайн келген. Партия хуралдарына бөлүктөр организа-кчыларынын отчеттарын дыннабайн, оларнын семинар өөредилгезин организа-кчылар турар. Эге организа-кчы секретари болза, партия организа-кчызын кылза чогуур ажалдарын—агитаторларын шилпир, сур-гаар, оларнын ажилын планнап удуртуу ажалдарын чорударын бөлүктөр организа-кчыларынын кырын-че чууй каап турар.

Колхозтар бригадаларында бол-гаш фермаларында партия бөлүктөрүн ажилы шак мындыг улуг четпестериг болгаш чартыгылар-лыг болуп турда, ВКП(б) райкому, оон партия, профвилел болгаш комсомол организацияларынын килдизи оларнын ажилын экижидерин-че болгаш оларнын ажилында чартыгыларын эдеринче кичээлге салбайн келген. ВКП(б) райкому-нун бюрүзү бо чылдын апрельде «партия бөлүктөрүн ажилын удуртуу турар дугайында» «Бурунгаар» колхозта партия организа-кчызы секретари эш Сендин илет-келин дыннааш, доктаал үндүргөн. Ол доктаалда партия бөлүктөрүн ажилын четпестери хаңдыр илер-дип шыдаван, оларнын ажилын удуртуунун практикасында чарты-гыларын айтып демделгелейн бар-ган. Ол ышкаш партия бөлүктөрүн ажилын мооң сонгаар экижи-дерин тодаргай кемчеглерин доктаалда айтылаан. Эш Сендин илет-келдин ВКП(б) райкомунун бю-рүзүнга дыннааш, сөөлүндө «Бурун-гаар» колхозта партия бөлүктөрүн ажилын кандыг-даа чөвө-рилге болбаан. Ол доктаалды күү-седир талазы-биле «Бурунгаар» колхозта партия эге организациязы кандыг-даа кемчеглер албаан бол-гаш харын-даа партия хуралына тургузуп чугаалашпаан-даа болуп турар.

Районун партия ажилынын бо чугула участогунда бар турар чет-пестери элер талазы-биле боттуг кемчеглерин алыры ВКП(б) Чаа-Хөл райкомундан негетинип турар. Р. ДАЛАЙ-ООЛ, ВКП(б) обкомунун инструктору.

Тожу районда политиктиг агитация ажилы

Районун ажилчы чонварынын ортузунга политиктиг агитация ажилын калбартып непередир талазы-биле Тожу районун партия организа-кчызы элээн кемчеглерин ап чоруткан.

ВКП(б) райкому бо чылдын эгезинден бээр агитколлективтер удур-тукчуларынын чөвүлел хуралдарын район төвүнге бир катап эрттирген, агитаторларнын чөвүлел хуралда-рын тус-тус черлерге 18 катап организа-ктаан. Чоокта чаа көдөз агита-торларнын 49 шактыг семинарын 4 кезек черге чоруткан, ол семинарларга 80 агитаторлар киришкен. Район төвүнге культура-чырыдышкы албан черлерин ажалдакчы-ларын чөвүлел хуралын бир катап, семинарын бир катап эрттирген. Чөвүлел хуралдарга болгаш семинарларга масса чоңуң ортузунга чорудуп турар политиктиг агита-ция ажилында четпестери илер-дип, ол четпестери узуткааш, поли-тиктиг агитация ажилын күштелди-реринге агитколлективтерин агита-торын база культура-чырыдышкы албан черлерин ажалдакчы-ларын сорулгаларын дугайында айтырылганы чугаалаштып тур-ган. Чөвүлел хуралдарга агитатор-лар боттарынын ажалдап турары-нын дугайын чугаалап, арга-дур-жулгазын солчуп турганнар.

Ам үеде районда партия эге организа-кчыларынын 90 агитатор-лор болгаш ВКП(б) райкомунун илеткелчилер бөлүгүнүн 14 кежигүннери, политиктиг болгаш эртем билгилер непередирин талазы-биле Бүгү-эвилел нитилелдин 11 кежигүннери база культура-чы-рыдышкы албан черлеринин штат-тарда дашкаар 32 хөй-нитичи лек-торлары ажилчы чоннар ортузунда

политиктиг агитация ажилын чорудуп турар. Олар бо чылдын эгезинден бээр районун ажилчы чонварынын ортузунга 62 лекцияларын 2116 кижиге, 34 политиктиг илеткелдерин 1281 кижиге кылганнар болгаш 144 беседаларын 1472 кижиге, 117 солун номчулгаларын 1226 кижиге чорутканнар.

Ажилчы чоннар ортузунга поли-тиктиг агитация ажилын калбар-тып непередирин иделжейлиг кирип турар лекторлар, агитатор-лар хөй. Ылангы эш Тамдын-оол 10 лекцияларын, эш Пяткевич 6 лекцияларын, 2 илеткелдерин, эш Оранский 5 лекцияларын, 1 илет-келди бо чылдын эгезинден бээр ажилчы чоннар ортузунга кылган-нар. Ол ышкаш агитаторлар эштер Луизжук, Хуваалга, Вогнерубова олар хүн-бүрүде масса чоң ортузу-нга беседаларын, солун номчулгаларын чорудуп, большевикчи сөстөрүн непередип турарлар.

Масса чоңуң ортузунга политик-тиг агитация ажилын чорударына парлаганды улуг ролду ойнар. Парла-ланын канчаар-даа аажок улуг ужу-р-дузасын барымдалааш, районун партия организациязы 1952 чыл-да районга планнаштыган төп бол-гаш область солундарын чагылта-рын ажилчы чоннар ортузунга организа-кчы чоруткан. 1952 чылда районга 296 төп солундар, журналдар чагыдар планы 360 кезекке, 1050 кезек область солундары чагыдар планы 1218 кезекке ажыр күүсеткен. Ол чагыдып, алган солундар болгаш журналдар лекторларнын, агитаторларнын колдуу дааныр чеп-сөз болуп турар.

Политиктиг агитация ажилынын талазы-биле чедип алдыган че-

дишкенин-биле калы четпестер база барын демделгээр ужурулу. Чүд дээрге, ажилчы чоннар ортузунга лекцияларын, илеткелдерин база беседаларын, мытыкыр номчулгаларын ам-даа кызы чорудуп турар болгаш чорудуп турар лекцияларын, беседаларын шынары куду денелдиг болуп турар. Партия эге организациялары агитаторларын ажал-агый участоктарына таарыш-тыр хуваап тургузарынын, оларнын ажилын хүн-бүрүде планнын удур-туун ам-даа сула боттандырып турар. Ол ышкаш ВКП(б) райкому-нун пропагандал болгаш агитация килдизи ВКП(б) райкомунун ча-нында илеткелчилер бөлүгүнүн, база политиктиг болгаш эртем билгилер непередирин талазы-биле Бүгү-эвилел нитилелдин район салбы-рынын ажилын план эзугаар бот-туп удуртууру сула боттандырып турар. Ычангаш илеткелчилер бол-гаш лекторлар боттарынын хүлээл-гезин эки боттандырып шыдавайн турарын демделгээр чугула.

Ам ВКП(б) райкому политиктиг агитация ажилында бар болуп турар четпестери дарий узуткааш, политиктиг агитация ажилын чайгы үеини байдалына таарыштыр ажилчы чоннар ортузунга организа-кчыл чорудар, илеткелчилерин, лектор-ларын, агитаторларын ажилын хүн-бүрүде план эзугаар боттуп удуртуу, ажилына хүн-бүрү дузала-жып тургаш, номчуур лекцияларын, чорудар беседаларын идея-теория-лыг денелди бедилер дээш кемчег-лерин ап чорудар.

А. НАМЗЫН, ВКП(б) Тожу райкомунун секрета-ри.

Өөредилге программаны дооскан

Чаа-Хөл районун Шверник аттыг колхозунда бирги чылдын политколхозы (пропагандистери эштер Калбак, Маадыр-оол) өөредилге программаны бүрүн өөренип дооскан. Политколхозын дыннакчылары ам өөренип эрткен темаларын дакпырлап, түнел кичээлге белет-кенип турарлар. Пропагандистер эш-

тер Калбак, Маадыр-оол олар дыннакчыларга өөренип эрткен темалар дугайында допчу тайылбырларын кылып берип турар болгаш консу-лтацияларын эрттирип турар.

Политколхоздын дыннакчыларында эштер Очур-оол, Даржаа, Бур-жуеж, Сержин, Мундур-оол олар өөредилге чылынын дургузунда эки

өөренип келгенер, олар ам түнел кичээлге база кызылкаккай белеткенип турарлар.

Ам партия эге организациязынын болгаш пропаганда-кчыларын сорулгалы болза, түнел кичээлди бедик идея денелге эрттирер бол-дуру.

Илья Иванович Манаенко Кызылдын демир сепээр мастерскаясында үш чыл ажалдап турар. Ол каннар ажалды кончуг эки шынарлыг кылып турар болгаш ээлчег норманын бүдүн чартык катап ажыр күүседип турар.

Чурукта: И. Манаенконун ажалдап турары.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Колхозчу суурну ногаанчыдар

Колхозчуларнын культурулу амыдыралынын калдыкылазынга он-зи ужу-дузалыг ыяш тарып олуртуулгазын колхозчу суурларга чорудары чугула айтырылганын бир-рээзи болур.

Улуг-Хем районун Хайыракан сумула Мичурин аттыг көдөз ажал-агый артелинин кежигүнеринин иштинде чамдык эштер бо ажалдын эгелекчилери болуп турарлар. Чижээ, колхозчулар С. Мачышай, О. Төмүр-оол, Уйнуку-көк, Хавак олар боттарынын чуртталга бажынарнын чанында яны-бүрү ыяштарын тарып олуртканнар.

Бо колхозчуларнын эгелекчи чоруу леткип, бүгү колхозчуларнын херээ кылдыр калбартыр дугайында колхоз баштаар черин талазыдан билин-даа сагыш салбайн турар. Колхоз конторазынын чанында бо хүнге чедир чангыс ыяш-даа олуртпаан.

Колхозтун конторазында эгелезш бүгү тудугларын чанынга ыяш олуртуулгазын чорудуп тургаш, колхозчу суурну ногаанчыдар чорук колхоз баштаар черин, бүгү колхозчуларнын чугула херээ болур.

С. ДАДАР-ООЛ.

Молхозтун малы өзүп турар

Чөөн-Хемчик районун Хорум-Дагда Жданов аттыг көдөз ажал-агый артели 1952 чылда мал өстүрер планын күүсөдирин чедишкенин организа-кчыл турар.

1952 чылдын төнчүзүндө колхоз-тун чылгы малы 204 баш чедир өскөн турар планын, ам чылгы мал фермазынын (эргелекчизи эш М. Чудум) чылгы малды чидирг чокка каларын, бо чылдын төрөн беле-рини чаш кулуннарын бүрүн ажаап чорутуруп алганы-биле чылгы малдын баш саны 213 баш четкен, немей ам-даа 34 беле төрүүр.

Инек мал фермазы (эргелекчизи эш М. Кежикпен) 1952 чылдын төнчүзүндө колхозтун инек малын 205 баш чедир өстүрер планын ам колхозтун инек малы 215 баш четкен, ам-даа 26 инектер немей төрүүр. Хөй, бешү малдар фермазы (эргелекчизи эш М. Кижээ) 1952 чылдын төнчүзүндө хойну 1086 башка, өшкүнү 980 башка чедир өстүрер планын, ам хой 1117 баш, өшкү 1305 баш чедир өскөн. 180 хойлар, 126 өшкүлөр немей төрүүр болуп турар.

Бо көргүзүлгөр Жданов аттыг колхозтун 1952 чылда мал өстүрер планын ыракта ажыр күүседип болурун чигзинип чокка херечилеп турар.

Аңчы Сандакпаннын чедишкени

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районун Берт-даг сумула Ленин аттыг колхозтун хойжу-зу хоочун аңчы Сандакпан май айла бөрүнүн 10 чаш оолдарын өлүргөн.

Уж аңчы бөрү-биле демиселин ам-даа үргүлчүлөп турар.

ЭКЗАМЕННЕР ЧОРУП ТУРАП

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон биле). Ол районун улус өөредилге килдизин эргелекчизи эш Тары-Сюрюн-биле бистин корреспондентивистин беседазында илерээни болза, экзаменнерин баштайгы хүнүндө районун Даг-Аразы эге, Кара-Тал орус эге школаларын болгаш Кызыл-Даг, Кара-Суг, Кара-Тал чеди чыл школаларнын 5 дөрткү класстарына орус дылдын бижимел ажалдарын кылдырткан.

Бижимел ажалдарга шупту 125 школалар кирип, оларнын 30 чыгам хууз эки болгаш тергин эки демлектерге күүсеткен. Ол хүнде орус дылга диктант бижээр дөрткү класстарнын иштинде Кызыл-Даг чеди чыл школанын 4-кү класы (орус дыл башкызы А. И. Тешукова), Даг-Аразы эге школа-нын дөрткү класы (орус дыл башкызы З. Беева) өске бүгү класстарга бодарга, дээр түнелдерин көргүскөн.

Кара-Суг чеди чыл школанын ий дөрткү класстарын (башкылары эштер В. С. Кудрявцева, О. Ф. Неупокоева) орус дылга хыналда ажалды күүсеткен 38 өренкичлерин 6-зы, база Кара-Тал чеди чыл школанын дөрткү класстын диктант бижээр 28 өренкичлерин (башкызы эш М. Саломатова) 6-зы багай демдек алган.

Мынчангаш район школаларын май 20-де экзаменнер дужаган бүгү өренкичлеринин 17-зи ажалды багай күүсеткеш «1», «2» демлектери алган чорук, ол районда школаларга экзаменнер белеткели кошкак чорутууганын, чамдык башкыларын талазында эртемнерин башкылашканын чавыс денелге эрттирип, катапташканын чогуур өлүндө быжырмачылы чорутпаанын тодаргай айтып турар.

Май 21-де Кара-Тал чеди чыл школанын үстүк класстарына литература болгаш арифметиканын бижимел экзаменнери болуп эрткелден. Школа доозар чеди-тиг класстын 16 өренкичлери орус дылдын литературазына изложение бижээр (башкызы эш Лауткина), 3-жү тергин эки, чангызы эки, оон арктаны ортумак болган. А. Мин-чит-оол, Н. Андрианов, М. Ховалыг ышкаш чедиле-класстарынын бижээр изложениелерин узказынын талазы-биле кончуг таарымчалыг, грамматиктиг тургузуу шын, орфо-графтыг чартыгыларын өзөөш болуп, чедишкенин күүсетинген.

Ийи алдыгы класстарын арифметикага хыналда ажалды күүсеткен 51 өренкичлеринин (башкылары Т. С. Толгар, Н. К. Ханчеева) 26-зы чүгө «4» болгаш «5» демлектерге, «6» өске арктаны ортумак болганнар.

САРЫГ-БУЛУН. (Телефон-биле). Эрзинин район эргелекчизи эш Мухамет-Гареевтиг биске дыннакчаны болза, баштайгы хүнде район школаларына орус дылдын бижимел экзаменнери болуп эрткен. Ажыл күүсеткен 127 өренкичлеринин 25-жи «5», 48-жи, «4» 46-зы «3» демлектерге бижээр, а оон арктаны багай алган.

Район төвүнүн чаагайжыдылгазынче улуг кичээлгеини көрүндүрөр

Сүт-Хөл районун төвү — Суг-Аксы бистин областын чаа өзүп олурар анык суурларынын бирээзи. Ук суур бойдустан чаагаар буткен байлаанын талазы-биле эң таарымчалыг черде тургустунган. Черин хөрзүңү ногаа аймаан тарырынга, ыяш олуртуулгазын чорударына кайгамчык эки. Суурнун чурттакчылары өзүп, мында чаа-чаа тудуглар калбарып турар.

Ындыг болза-даа, суурда тудуп турар тудугларын кандыг-даа план-төлөвилел чокка чорудуп, албан организация чери-даа, хуу-даа кизи тудугну бодунун тураала черинге-ле кылып турар. Ол тудуп турар тудуглар болза, шынар чок, бичин чавыс бажыңчыгаштардан тургустунуп турар. Бо чорук суурнун турар черинин шын планнашканын үрөп, ол бажыңнарын шаа барып өскөзөр көжүрөр төлээде, улуг чаргыдалдарын үндүреринге чедирип болур. Чаа туттуганы дика хөй бажыңнарнын кршыазы болгаш херимни чок.

Суурга кудуктарын көвүдөдип, оларны арыг-шевер тургузар дугайында ажал база-ла чорувайн турар. Оон чылдагааны-биле кудуктарын суу соолган, чамдыгынын суун ижер аргажок хирлиг болуп турар. Ычангаш чурттакчы чоңу суг-биле хандар чорук база-ла багай байдалда.

Суурга ыяш олуртуулгазын бо чылын шуут чорутпаан. Оон туржук, харын райкууком, чеди чыл школа-зын ышкаш чамдык организациялар эрткен чылын олурткан ыяштарын ажаалага камгаланын багай чорутканы-биле, ол ыяштар ам курган турар. Ычангага кизи эмелгезинин, РОМБ-нын, районун белеткелдер талээзинин, саң килдизинин, комсомол райкомунун чанында олурткаш

Экзаменнер дужаган дөрткү класстарнын аразында ылангы Бай-Даг эге школазынын 20 саныг дөрткү класстарынын 14-ту, база Качык эге школынын 8 саныг дөрткү-класстарынын шуптузу (башкылары эштер Кузьмина, Межева) орус дылдын диктантын чүгө эки болгаш тергин эки демлектерге бижээр.

Сарыг-Булуң чеди чыл школанын 3 бешки класстарынын баштайгы хүнде арифметикага хыналда ажал кылган 67 өренкичлеринин 56-зы денгүп-ле ортумак четкен, а 7-зи багай болган «орук, ол класстарда сан башкызы эш Назарованын башкылашканына харысалга чок болуп, өренкичлерге быжыг ханы билгилерин берип шыдаваанын, школынын дирекция черинден оон ажилыга кошкак дузалагып, контролду четпес боттандырган айтып турар.

Май 21-де Сарыг-Булуң чеди чыл школанын чедиги класстын 20 өренкичлери литературага сочиненилер бижээр (башкызы эш Козлова), барык хөй кезин чедишкенин күүсеткен. Оларнын иштинден Миков, Флескачөв, Тартай ышкаш өренкичлерин бижээр ажалдары тергин эки болган. База-ла эш Назарованын башкылап турары 2 алдыгы класстарын 59 өренкичлери ол хүн арифметиканы хыналда ажалын күүсеткеш, оларнын 42-зи ортумак, 10-ну багай демдек алган.

Май 22-де ол районун Сарыг-Булуң чеди чыл база Нарында чеди чыл школаларынын бешки класстарынын өренкичлери шупту 31 кизи арифметиканы аас шыгаладынын туткан, оларнын 25-жи оонашкан айтырылгырага долу харыларын бербишаан, бедик демлектерин алгылаан.

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле).

Өвүрүн район эргелекчизи эш Паппи-оол-биле чоруткан бистин беседаястан илерээни болза, район школаларына экзаменнер чогуур өлүндө организаствыг эгелезш, чедишкенин эрттип турар. Мелээзи чыгынган школаларга болуп эрткелден экзаменнерин түнелдерин эзугаар амырга, багай мырыяй чок, харын эки болгаш тергин эки демлектерин саны кончуг хөй болуп турар.

Ылангы Хандагайты чеди чыл, Саглы, Солчур эге школаларын дөрткү класстарына чорутуулан орус дылдын бижимел ажалдары эки түнелдерин берип, ол школаларын орус дыл башкылары эштер Филимонова (Хандагайтыда), Ульянова (Сагыда), Овчарова (Солчурда) оларнын өренкичлерге ханы, быжыг билгилерин бээр дээш ак-сеткилдиг, кызымак ажалдаанын көргүзүп турар.

Хандагайты чеди чыл школазын бешки, алдыгы класстарына кылдырткан арифметиканы хыналда ажалдары (башкызы эш Шляев), ол ышкаш чедиги класстын 17 өренкичлеринин литературага бижээр сочиненилерин (башкызы эш Ермаков) база бедик түнелдерин болган.

Район төвүнүн чаагайжыдылгазынче улуг кичээлгеини көрүндүрөр

Чангыс-даа ыяш чок. Ол организа-кчыларнын удуртукчулары ыяш олуртуулгазын улуг улур-дузанын үелеп көрбөй турары окта таарышпас.

Бажыңнарын херим кажаларын дилген манза ыяштар-биле чарыштыр шеверин кылып, будуп каастаарынын орунга, көрүш-чок артыгыг чыраа херимнери районун көдөз ажал-агый килдиз дээр ышкаш организациялар кылып турарлар.

Тудугно доктаатынган план эзугаар чорудуп, суурну чаагайжылар дугайында райкууком, суур Сөведи кандыг-даа кемчеглерин албайн, суурнун тудууда болгаш чаагайжыдылганда чурум чок сандаргай байдалдар-биле эптежин турары мырыяй шын эвас. Суурнун тудуун план эзугаар чорудар херектин шыгын удуртуулгазын районун чур тургузууну килдизи (эш Идам-Сюрюн) холга албайн турарын база демделгээр херек.

Суурнун санитарлыг байдалын экижидер дугайында районун санитар инспектору эш Тараевиноэ багай ажалдап турарын демделгээр чорудар.

Ам сорулга болза, район төвүнүн чаагайжыдылгазынче улуг кичээлгеини көрүндүрүп, тудугларын чорударда кайы хамаанчок, тураала черинге туда бээрин болдуруб болгаш оларын чүгө хамаарышкан организацияларын айтып бергенин, эзугаар чорудар, кажаа херимнери кылар болгаш ыяш тарылгазын доораа чорудуп, оон ажаалгазын экижидер.

Суурнун чаагайжыдылгазынча чурттакчы чоңуң, албан организа-ция черлеринин күжүн калбаа-биле кириштирер.

М. ДАРЖАЙ.

Совет тургузуг

Көдээ Советтерниң социалисттик чарыжын калбартыр

Чер-черде Советтерниң социалисттик чарыжын чогуур денелинге тургузар чорук болза, Советтерниң организас-массалыг ажылын үргүлчү экижидеринге улуг уjur-дузалыг болур.

Областың көдээ (суму) Советтериниң 1952 чылда социалисттик чарыжын чорудар болгаш оң негелдерин бадылаар дугайында ажылчыл чоннар депутаттарының Тыва область Советиниң күүскөмунуң шийтири үнгенден бээр районда көдээ Советтер аразына социалисттик чарышты калбартыр талазы-биле Каа-Хем район Советиниң күүскөмунуң элээн ажылдарны кылган.

Районнуң бүгү көдээ Советтерин социалисттик чарышка ыяаыла кириштирер айтырыгны район Советиниң күүскөмунга чугаалашкаш тускай шийтирини үндүргөн болгаш областтың көдээ (суму) Советтериниң социалисттик чарыжына киржирин районнуң бүгү көдээ Советтеринге хүлээндирген.

Бистиң районда 5 көдээ болгаш 2 суур Советтери бар. Чүгле Хараал суур Советинден өске бүгү Советтер көдээ Советтерниң социалисттик чарыжының дугайында тускай айтырыгны чугаалашкаш тус-тус тодаргай хүлээлгелерни алганнар.

Көдээ Советтерниң социалисттик чарыжының түнделерин квартал санында үндүрүп турар чорук социалисттик чарыштын чоруп турарын хынап, оңу шынаржыдырынга эң чугула болуп турар. Бо айтырыгны рай-күүскөмунуң шийтиринде онзаалап айткан турган. Чарыштын түнелин чогуур өйүндө үндүрер талазы-биле Ильянка көдээ Совети (даргазы эш Берестов), Бельбей көдээ Совети (даргазы эш Шарыпов) багай эвес ажылдап турар.

Көдээ Советтерини аразында социалисттик чарыштын негелдерин күүседир дээш демисешишсаан, Ильянка көдээ Совети бо чылдың бир дугаар кварталында Советтин организас-массалыг ажылының талазы-биле элээн чедишкенини чедип алган. Көдээ Советтин сессияларын чогуур хуусааында чымдыргаш, аңаа Советке хамаарып турар көдээ ажил-агый артельдерин организас, ажил-агый талазы-биле быжылаар дугайында, база көдээ ажил-агый артелиниң Уставын колхозтарда үрөп турар чоруктары узуткаар болгаш колхозтарның чаксы тарылгага белеткелиниң дугайында айтырылганы үргүлчү чугаалашып келген. Оң түнелинде ол Советке хамаарып турар «Победа» болгаш «Большевик» колхозтар чаксы тарылгага эки белеткедиг киргеш, районнуң өске колхозтарындан мурнап тарылганы кыска хуусаада агро-техника талазы-биле бедик денелге эрттирген.

Көдээ ажил-агый артелиниң Уставын сагыры—колхозтарның ревизия комиссияларының кол сорулгазы

Көдээ ажил-агый артелиниң Уставын өзүгаар колхоз кижигинериниң нийти хуралына колхозтун ревизия комиссиязын сонгуур — ол ээрге, колхозта контрольдун органы болур. Колхозтун ревизия комиссиязының эң чугула сорулгазы болза, нийтинин эт-хөргөзиниң, шөл, огород болгаш мал ажылдарының продуктуларының камгалалы, база ол ышкаш акша хөргөнилерниң кадагалалын болгаш шын чарыгалдын контролдаары болур.

Оон ынаар ревизия комиссиязы болза, баштаар черин бүгү ажил-агый болгаш сан-хөө ажылын хынаар, колхозтун күнне мурнунга хүлээлгелерин күүседип турарын, көдээ ажил-агый артелиниң Уставының негелдерин сагып турарын, трудовендерниң шын санаашкынын болгаш чарыгалдын, орулга-чарылга сметазының күсүлдезин, бодунуң кижигинери-биле колхозтун санажылганын, акша болгаш натуральдыг орулгаларның хуваалдазын хайгаар көөр болгаш баштаар черин чыл өткөдүндө дугайында түнелди кылар хүлээлгени.

Ревизия комиссиязы болза, хойлуларның камгалалына, көдээ ажил-агый артелиниң Уставын үрээриниң бичин-даа оралтажыныкынын дазы-лындан тура-тыртарынга кезеде белен туруп, нийтинин өңчүзүн, колхозка мөңгези-биле быжылган нийтинин черин самчыдап төтөгелээр чорукту болдурбас уjurлуг. Ынчан-

Бодунуң сан-хөөзүнүң чурумун экижидер болгаш бюджет күүселдезиниң талазы-биле ол көдээ Совет элээн кемчелерни алган. Көдээ ажил-агый болгаш бот-онаалга үндүргүлчү база өске-даа үндүргүлчү чыыр талазы-биле чедишкениниң ажылдарны кылып турар.

Көдээ Советке хамаарып турар 4 эге, бир чеди чылдын школалары бар. Школаларың өөредилге кижизидилгелиг ажылдарын экижидер талазы-биле элээн кемчелер алдынган, оон түнелинде ол школаларының өөреникчилери амгы үеде шийтиринин болгаш доозарының экзаменнерин чедишкениниң түдүп турар. Бижик билбес болгаш биче билер чорукту узуткаар ажылды, көдээ клубтун ажылын база чурттагыч чон ортузунага агитация массалыг ажылды көдээ Советтин талазындан эки үдүртүп турар.

Партия болгаш чазактын айтышкын шийтирилери амдыралга ботандырар норулар бүгү ажылдарны көдээ Совет бодунуң активин болгаш депутаттарын дамыштыр чорудуп турар. Бо аразында көдээ Советтин 7 депутаттары боттарының сонгукчуларына отчет илеткелдерин кылган.

Көдээ Советтериниң социалисттик чарыжының негелдерин күүседир талазы-биле Бельбей көдээ Совети база-ла боттуг ажылдарны чедишкениниң чорудуп турар.

Ындыг болза-даа, көдээ Советтерини аразында социалисттик чарышты калбартыр талазы-биле бистиң районда улуг четпестер бар. Ылангыз Хараал суур Совети (даргазы эш Седип), Федоровка көдээ Совети (даргазы эш Федченко), Сарыг-Сеп көдээ Совети (даргазы эш Килин) көдээ Советтериниң социалисттик чарыжының дугайында айтырыгны боттарының сессияларына кончуг эздалдап чугаалашкан. Ол ышкаш социалисттик чарыштын түнелдерин чогуур өйүндө үндүреринче кошкак сагыш салып турар.

Районнуң мурнунда салдырган ажил-агыйның чугула сорулгаларын чедишкениниң күүседир көдээ Советтерини организас-массалыг ажылындан улуг-биле хамааржыр. Районнуң социалисттик чарыштын хөргөзүн дүргөлдөп, көдээ ажил-агыйны хөгжүдөр, бедик дүжүттү өстүрүп, ажаап алып болгаш өске-даа ажылдарның талазы-биле районнуң ажылчыл чоннарының улуг Сталинни мурнунга алган хүлээлгелерин күүседиринче ажылчыл чонну мобилизастаары чер-чер Советтериниң хүндүлүг хүлээлгези болур. Ол сорулгаларны күүседире бир дугаар ээлчегде көдээ Советтерниң социалисттик чарыжын ам-даа калбартыр чугула.

М. ШОГЖАЛ,
Каа-Хем райкүүском
даргазының оралакчызы.

Чөвүлел хуралга илерээн четпестерни узуткаар

Чоокта чаа Тере-Хөл районнуң культура-чырыдышкын албан черлериниң ажылдакчыларының чөвүлел хуралы болуп эрткен. Ол хуралга районнуң культура бажынының, библиотекарларның, көжөр кызыл өңүчү, кинонуң ажылдакчылары болгаш лекторлар, пропагандистер, база культура-чырыдышкын албан черлериниң активтери олурушкан.

Ук хуралга Шынаа сумузуңда кызыл өг эргелекчизи эш Седиптин, «Большевик» колхозта библиотека эргелекчизи эш Толяны, кино механиги эш Бавуу-Доржууну, культура бажынының чанында библиотекка эргелекчизи эш Бидчээниң ол черлериниң ажылының дугайында информацияларын база районнуң культура-чырыдышкын килдизиниң инспектору эш Седиптин бо талазы-биле түнел илеткелдин дыңдаан.

Районнуң культура-чырыдышкын албан черлери чамдык ажылдарны чорудуп келген болза-даа, ажылдың нийти бадылап эркин чылдагызында турганындан экижизини, районда культура-чырыдышкын ажылын чогуур негелдеге чедир чорудуп шыдавын турары ук хуралга болган илеткелдерден болгаш санал шүгүмчүлөлдөрдөн илерээн.

Культура бажынының чанында лекторлар бөлүгүнүн 35 лекторларының хөй нуруузу ажылчы чонга илеткелдерин болгаш лекцияларын кончуг эвээш номчул келген. Чыл эгезинден бээр бо хүнге чедир лекциялар номчулгазы чүгле 10 каттап болганы анаа тодаргай херечи болуп шыдаар. Лекторлар бөлүгүнүн ажил планы чогаатылмаан болгаш лекторларның политиктиг билини бедир, ажил дуржулгазын солжур талазы-биле семинарларны организаставып келген.

Шынаа сумузуңда кызыл өг чонун ортузунга доктаамал ажылды чорудардан туржук, харын оң чамдык херекселдери шуут складаттынган. «Большевик» колхозтун болгаш район төвүнүн библиотекаларының эргелекчилери Толя, Бидчээ олар улуска чүгле номнары тыпсып бээринге өйлежип, номчукчулар-биле оон эске калың-даа массалыг ажылды чорутпайн турар.

Номчулга конференцияларын чалгыс-даа каттап организаставаан. Бо чылын айтырыг, харылар кежээлерин ийи удаа эрттирген болза-даа, белеткели кошкак болганындан киржикчилерин салган элээн хөй айтырылгыларга четче хары бердинмээн.

Районда кино көргүзүүнүн ажылы база багай. Область төвүндө кээп турар чаа кино, журналдары ажылчы чонга чедиртир көргүзөр чорук ам-даа боттанмайн турар. Районнуң Каргы, Балыктыг, Элегес манчаар ырак черлерде чурттап турар анычлар, малчылар кино көргүзүү-биле шуут хандыртынмайн турар.

Улуг назылыг чонун ортузунда бижик билбес болгаш бижикти биче билер чорукту узуткаар талазы-биле ажылга киржиринден культура-чырыдышкын албан черлериниң ажылдакчылары шуут хоорлуп чалгана. Район иштинде боттарының уран-чүүлүн бөлгүмнөри багай ажилдап турар болгаш көргүсүп турар ший, концерттериниң идеялыг денели, организастык байлалы ам-даа ыракта чавыс.

Районнуң культура-чырыдышкын килдизи областтың культура-чырыдышкын албан черлериниң ажылдакчыларының феврал айда болуп эрткен чөвүлел хуралының шийтирин болгаш оон үндүргөн кыргырын херек кырынга боттачдыр дугайында тодаргай кемчелерин ап ажылдаар хамаанчок, харын ол доктаалды культура-чырыдышкын албан черлериниң ажылдакчыларына безин таныштырбаан болган.

Бо бүгү четпестерни хуралдын киржикчилери чидин-биле илереди шүгүмчүлөт болгаш 1952 чылда культура-чырыдышкын албан черлериниң ажылдакчыларының ийи хонуктуг семинарын база эрттирген. Ам районнуң культура-чырыдышкын албан черлериниң ажылдакчылары чөвүлел хуралдың шийтирин күүседир дээш күжениликиниң ажылдап кирипкенер.

Х. БЕГЗИ.

Иелерге дузаламчы акшазын тыпсыры саадап турар

Чая-Хөл районнуң Кара-Тал сумузуңда хөй уруглуг болгаш бот иелериниң ай санында күрүңден алып дузаламчызы чогуур өй-шаанда алдынмайн турар. 1952 чылдың март, апрель айларын дузаламчы акшазы мынчага чедир бердинмээн. Районнуң сан килдизи бо талазы-биле кемчег албайн турар.

Хөй уруглуг болгаш бот иелериниң күрүңден алып дузаламчызын өй-шаанда берип турар кылдыр кемчег алыры хамаарышкан организацияларындан негетинип турардыр.

К. МАДАР-ООЛ,
«Победа» колхозта.

Колхозчу малчынарның чедишкенини (Редакцияга чагааларын допчулалы)

1952 чылда нийтинин малының баш санын улам өстүрер, оң продукттуун бедир дугайында большевик партия, совет чазак колхозчу мал ажылының мурнунга улуг болгаш харысалгалыг сорулганы салган.

Бо сорулганы чедишкениниң күүседир малдың чаш төлүн бүрүн камгалап ап, эттир, сүткүр кылдыр өстүрүп доруктуларындан улуг-биле хамааржыр. Ам үеде областтың колхозтарында нийтинин малының бо чылгы чаш төлүн менди камгалап ап, өстүрүп доруктулар талазы-биле эрес чүткүлдүг ажылдап, кескү чедишкениниң болуп турар муракчы малчынарның дугайында чер-черде бижикчилерниң материалдары редакцияга үзүк чок кээп турар.

Бай-Тайга районнуң Шуй сумузуңда «Мурнакчы» көдээ ажил-агый артелиниң дуржулгалыг хойжузу эш Б. Баазанын бижип турары болза: ол колхозтун хойжузу 60 харлыг эш Кобу 178 өшкүнү эрткен чылдан бээр эки кадарып турар. Кыштын берге үезинде оларны солдуп, эки оштуг черлерге кадарып, кажанын үргүлчү арылгап аштап, чыгылап турганындан оң өшкүлөри кончуг хүр ашкан. Чоокку хүнерге чедир 60 өшкү төрөөн. Оон 70 анайны эш Кобу менди камгалап алган.

— Таңды районнуң «Тинделге» колхозунун малчынары социалисттик чарышка алган боттарының хүлээлгелерин кызымаккай күш-ажылы-биле чедишкениниң күүседир дээш бүгү күштү салып турар— деп эш О. Оруйгү бижип турар. Колхозта төрүүр хөй, өшкүнүн саны 616. Майның бир дугаар чартыныга чедир ол хөй, өшкүнүн хөй нуруузу оолдаан, ам 400 ажыг чаш анай, хураган нийтинин малынга улуг салышкын болуп немежип турар. Оон ынаар төрөөн 15 инектен 15 бызааны, 2 беден 2 кулуну, 3 төведен 3 бодаганы, 1 хавандан 10 хаван оолдарын малчынар камгалап алган.

Хөйжүларның иштинде коммунист эш А. Бавын-оол төрөөн 154 хойдан 173 хураганын, эш Данзын-Хөө 160 хойдан 175 хураганын ап, социалисттик чарышка алган хүлээлгелерин эрестиг күүседип турарлар.

Ам удавас чайлаглаашкын эгелээр. Чайгы одарны 3—4 чедир солуп тургаш, малдың чайгы семиртильгези бедилер, база дүк кыргылаанын организастыг чорудуп, бир хойдан 2 килограмм чедир дүктү кыргып алып дээш социалисттик чарыш малчынарның ортузунда калбарып турар.

Чөөн-Хемчик районнуң Ийме сумузуңда Ленин аттыг колхозта ам 1153 баш хөй, өшкү оолдаан. Оон 358 хураганы, 745 анайны колхозтун малчынары бүрүн камгалап алган. Оон иштинде хойжу эш О. Чүлүдүм 224 хойдан 224 хураганын, өшкү кадарчызы эш С. Сүрүңмаа 235 өшкүдөн 248 анайны, Н. Чамык-оол 184 өшкүдөн 190 анайны бүрүн доруктуруп турар. Малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алып болгаш менди доруктуруп талазы-биле малчынарның аразында социалисттик чарыш улам калбарып турар деп эш М. Шаалый бижип турар.

Редакцияга чагаалар

Чагыдылга ажылынче кичээңгей салыр

Улуг-Хем район 1952 чылда область болгаш район солуннарын нийтизи-биле 3709 кезекке чагыдар тургаш 2271 кезекти чагыдып алган. Оон иштинде 1319 солун 6 ай хуусаалыг болуп турар. Чылдың ийи дугаар чартында районга чүгле 952 кезек чыл хуусаалыг солуннар өртөр. «Шын» солуну 690 кезекти чагыдар тургаш 384 кезекти, «Тувинская правда» 500 кезекти чагыдар тургаш 329 кезекти, «Тываның аныктары» 690 кезекти чагыдар тургаш 143 кезекти, «Молодежь Тувы» 258 кезекти чагыдар тургаш 109 кезекти, «Сылдысчыгыш» 805 кезекти чагыдар тургаш 945 кезекти, районнуң «Кызыл туку» солунун 366 кезекти чагыдар тургаш чүгле 358 кезекти чагыдып алган. Оон иштинде 149 «Шын», 158 «Тувинская правда», 77 «Тываның аныктары», 35 «Молодежь Тувы», 263 «Сылдысчыгыш», 270 «Кызыл туку» солуннар чыл хуусаалыг 235 «Шын», 171 «Тувинская правда», 66 «Тываның аныктары», 74 «Молодежь Тувы», 685 «Сылдысчыгыш», 88 «Кызыл туку» солуннар 6 ай хуусаалыг чагытынган.

Шагаан-Арыг хоорайда улуттук будурулге, школа, эмнелге болгаш албан организация черлериниң ажылчыл, албан хаакчттары чыл бүрүде өзүп, оларны билгил меделери, культурул депшел хун-бүрүде бедип турар, ыңчалза-даа областтың кол солуннары «Шын», «Тувинская правда» солуннары чүгле 88 кижичи чыл хуусаалыг чагып алганындан ап көөрге-ле районнуң чурттагыч чоннарының ортузунда солун парлагга чагылазының ажылының багай организастатынып турары тодаргай.

Чааты сумузуңда улгатыр катышкан Киров аттыг колхозта 40 ажыг коммунистер бар, олардан чүгле 22 кижичи «Шын», 5 кижичи «Тувинская правда» солуннары чыл хуусаалыг, База Көк-Чыраа сумузуңда Ленин аттыг колхозта 8 кижичи «Шын», 2 кижичи «Тувинская правда» солуннары

чыл хуусаалыг чагыдып алган болуп турар. Шагаан-Арыг хоорайның чурттагыч чоннарында «Шын» солуну чыл хуусаалыг чагыс-даа кижичи чагыдып албаан, «Тувинская правда» солуну чүгле 31 кижичи чыл хуусаалыг чагылып алган болуп турар. Районнуң «Кызыл туку» солуну бо чылын районга 1000 кезекке чагыдар турган болза, херек кырында чүгле 368 кезекке чагыткан. Оон иштинде 88 кезек солун 6 ай хуусаалыг.

Районда солун парлагга чагылазының планының күсетинмейн, чагылганың хөй нуруузуңун 6 ай хуусаалыг болуп турарының кол-ла чылдаганы болза, районнуң харылааа конторазының начальниги эш Уколов, ВКП(б) райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизини эргелекчизи эш Тойлуг-оол, ВЛКСМ райкомунун секретари эш Болдашкын оларны болгаш ВКП(б) райкомунун секретарьларында, бирозундан эгелээш партия, комсомол организацияларының секретарьлары чедир солун чагылазынче, оон таралдыгызынче боттуг кичээңгей сагайын турарында болуп турар.

Солун парлагганын чагылазын, таралдыгының талазы-биле районнуң харылааа конторазының начальниги эш Уколовтун боттуг ажылды чорутпайн, контроль ажылын багай тургусканындан солуннар Союзпечаткага 3—4 хонукта ийилке, харында чамдыкта беш—алды хонукта таратынмайн чыдар чүүлдер бар. Чизээ, май 15-те үнген районнуң «Кызыл туку» солуну майтын 19-ка чедир таратынмайн чыккан.

Ам сорулга болза, ийги чартык чылдың солун парлагга чагылазының планын долдур болгаш ажык күүседир төлөөдө, районнуң харылааа конторазы болгаш ВКП(б) райком, ВЛКСМ райком, база партия, комсомол организациялары организастык ажылды күштелдирери болур.

О. КЕНДЕН.

Хуучуларның чагыын күсетпейн турар

Барыын-Хемчик райпозуңда өчөт-сонгулдалыг хуралга сонгукчуларның берген чагыын ыракта четпес күүседип турар. Ылангыз нийти чеденилгениң байдалын экижидер талазы-биле калдыг-даа кемчег алдынмаан. Районнуң район төвүндө столоваязы кончуг багай ажылдап турар. Столовая чермнери куду шынарлыг белеткеп, черменикчилерин үр манадып, столоваяның шийтин арыг-шевер эвес тургузуп турар. Столованың ажылы экижидер хуралының кол чылгааны болза, райпо баштаар черден оон эргелекчизинге ажылдаар кижилерни

шилдип алып ажылды херекке албайн турарында болуп турар. Ынчангап столовая эргелекчизинге, хынатимнен кижилер кирип турар болгаш олар нийти чеденилге черинин ажилын экижидер хамаанчок, оңу бөлүк кижилерниң арагалаар, оон туржук шош-соода кылдыр чери болдуруп турар.

Нийти чеденилге черинин ажилын экижидер кемчелерни долдурдан ап чорудары Барыын-Хемчик районнуң баштаар черинден негетинип турар.

С. СЕРИН-ООЛ.

Чая-Хөл районда эш К. Онганга бижип турары болза, Кара-Талда «Тинделге» колхозтун кезижүгү эш К. Тагба, оң кадайы эш К. Сартык олар колхозтун хөй малын үш чыл иштинде оңа менди кадарып келгенер. Олар эң баштай 105 хойну кадарып эгелээш, үш чылдың дуржузуңда 580 хураганы колхозка өстүрүп бергенер. Оон иштинде 99 каракул уксаанын хураганын доруктуруп өстүргөн.

Ам оларның хайгааралында турар 485 хойлардан 170 хөй төрээ. Оон 175 хураганын база бүрүн доруктуруп турар.

Өвүр районнуң Дус-Дагда «Торгалыг» колхозтун малчынары майның бирги чартынага чедир төрүтүнгөн 1590 анай, хурганын, 35 бызааны, 27 кулуну кызымаккай күш-ажыл-биле камгалап алган, ам доруктуруп өстүрүп турар. Колхозта малдың оолдаашкыны ам-даа улам чылап турар. Малчынарның иштинде коммунист Дувендэй төрөөн 179 өшкүдөн 185 анайны, Чактар-оол 181 хойдан 181 хурганны камгалап алган деп эш М. Чамбал-оол бижээ.

Авторнуң оон ынаар бижип турары болза, тудуг бригаданың 7 кижичи составыг тускай звенону, чүгле мал кажаларын тудар болгаш септээр-биле үзүп тургускан. Ол эвезе кажала тудар ажылды ам чорудуп турар.

Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозтун чылгычылары бо чылын төрөөн бедилерин кулуннарын чидирг чокка бүрүн ажаап турар. Районда колхозчу мал ажылының сорулгалыг чылгычызы эш Даажамбаа 36 беден 36 кулуну, база чылгычы эш Шимит-оол 32 беден 32 кулуну ап, оларны өстүр азырап турарлар. Колхозтун хойжуларының иштинде хойжу Чалназ төрөөн 140

хойдан 140 хураганын, Хуурак-оол 152 хойдан 154 хураганын, Айыжы 131 хойдан 111 хураганын, Санаа 186 хойдан 208 хураганын, Бадыраа 123 өшкүдөн 154 анайны камгалап алган. Колхозчу малчынар малдың чаш төлүн бүрүн камгалап ап, бо чылдың мал өстүрер планын ажык күүседир дээш күженишкенин ажылдап турар деп эш Ч. Оон бижип турар.

Чөөн-Хемчик районнуң Чадаана сумуда «Искра» колхозтан эш Х. Доржуңун бижээн материалды ап көөргө, ол колхозтун хойжулары малдың түлүктөн төрүп турарының үезинде кончуг организастыг ажылдап, ылангыз дүнекиниң дежурныйларын үргүлчү үндүрүп турган. Хөйжүларның чаш малы чидирг чок ажаап ап турары-биле болгаш шээр малдың ийитээр чорун хөй болуп турарындан чаш малдың саны иелериниң санындан дыка ажып турар. Чүл дие, төрөөн 857 хөй, өшкүдөн 931 чаш төлдү азы 74-тү артыкка алган. Оон иштинде эш О. Бюрбю төрөөн 290 өшкүдөн 337 анайны, эш Ш. Садыгбай 199 өшкүдөн 220 анайны, эш Ш. Күдерек 199 хойдан 205 хураганы алган.

Социалисттик чарышка алган хүлээлгезин күсетпешаан, 1952 чылда нийтинин малының баш санын өстүрериниң, оң продуктулуун бедилдеринин планын хандырар дээш бүгү күжүн, арга-дуржулгазын бар шаа-биле ажылдап турар малчынар областтың өске-даа колхозтарында хөй. Оон чамдык чижектерин бижикчилер эштер М. Каваа-Сарыг, С. Севээн, О. Александр, М. Сынаа, С. Кызыл-оол болгаш өскелер база тодаргай бижип турар.

АКШ-тын компартиязынын национал комитединин даргазы Фостерниң медеглели

НЬЮ-ИОРК. Чепсектиг күштериниң хэрэнин талазы-биле төлээлекчилериниң палатазынын комиссиязынче компартиянын национал комитединиң даргазы Уильям Фостерниң чоруткан медеглелин АКШ-тын коммунисттик партиязынын национал комитеди парлап үндүрүп дээр парладалга дужаап берген. Ол медеглел болза, Смиттин ажилчыларга удуру хойдузунга удуруланып турар. Ол хойлуу төлөвилениниң сорулгазы болза, америк ажилчыларнын кол-ла эргези — ажил соксадырынын эргезин казыры ол болуп турар деп медеглелде бижик турар. Бо дөзөвилениниң турар хойлуу болза, «амгы туруп турар профвильдлерин Гитлерниң болгаш Гиммлерниң тургузуп турганы ышкаш чазакка хынадып турар компаниялар болгаш организациялар болдуларынын сорулгазын салган» деп медеглелде айткан. Ол хойлуу төлөвилели болза, демір орукка болгаш каң эвдирдериниң үлөтүрүгө Трумэнниң хынадал тургусканы ышкаш база-ла «Катышкан Штаттарны полиейжи күрөчө жуудуларынын талазы-биле улам-на күштелип турар орадала-жышкынын бир кезээ болуп турар».

Профвильдлеринге удурулган ол хойлуу төлөвилели болза, амгы үеде алаа үндөйлөш коммунисттерин хей-хөй-биле бурудаткаш, карабажына хоругдал турар хойлуу болур Смиттин 1940 чылда үндүргөн хойлузунын реакциялыг мөзүзү-биле синдиккен болуп турар. Ол ийи хойлуларны дээржи Смит чагыс

сорулгалыг, тодаргайлаарга: Каттышкан Штаттарга организаастаар реакциянын оруун арыглаар сорулгалыг бижээ... деп медеглелде Фостер чуугаалап турар. Смиттиң хойлуу төлөвилели болза, Уолл-стриттин империалистериниң дайзызырак сорулгаларын боттандырыныче угулган.

Америк улустун канчаар-даа аажок хөй масса чону болза, тайбынче болгаш демократияже чүктүп, дайынны ыявалга болур деп санавайн турар дээрзиниң дугайында айттышаан, Фостерниң чуугаалааны болза: «Монополистер боттарынын политиказын америк улусту бугу тала-биле коргудуп тургаш мөлчүгдөли күштөлдиреринче угулган монополистик капиталдын программазы-биле оларны эптештерип сорулгага үндөйлөп турар. Ол болза, ажил соксадышкынынна удурулган Смиттин хойлуу төлөвилениниң, угаан-бодалды хынаар дугайында Смиттин хойлузунын, кул ажилынын дугайында Тафта Хартилин хойлузунын, албадап ажил кылдырттыр лагерлериниң дугайында Макаренниң хойлузунын кол-ла сорулгалыг ол болуп турар... Амгы үеде ужуру билдирмейн турар «чурттуң иштинде онза чорутку» сорулгалыг мындыг-дыр. Бо чорук бистин чуртувуска бугу реакционерлерни улам-на быжылга турар». Смиттин хойлуу төлөвилелин деткип турар, президент албанына депштинерин күзөң бугу-ле кандидаттарыну буураашкына таварыштырыныче сонгукчуларны Фостер кыйгырган.

(СЭТА).

Тайбың талалакчыларынын бүгү-англи конференциязы

ЛОНДОН. Майын 18-те Лондонун Сан-Панкрасс залына тайбың талалакчыларынын бүгү-англи конференциязы «Тайбынче болгаш амдырал дөзөвилелин белдиреринче орук» деп лозунгунун аада-биле ажитынган. Конференцияга тайбың талалакчыларынын чер-чер комитеттериниң, профвильд, кооператив болгаш ажилчин, ангынын эске-даа организацияларынын 700 төлээ-лери киржишкенер. Конференциянын болуп эрттер залын Совет Эвилелинде, улус демократиязынын чурттарында, Кыдат Улус Республикада тайбың дээр демиселдерин көгүзүп турар плакаттар-биле, а ол ышкаш беш улуг күрүнелериниң чаразына Тайбынның Пактызын чаранын негезин лозунгулар-биле каастап шимзөө.

Тайбың камгалалынын англи комитединиң даргазы Гордон Шаффер конференцияны ажиткан. Оон соонда чуве чуугаалаан тайбың камгалалынын англи комитединиң президентизи Д. Н. Притт болза, англи улус улуг айылынын үезин чурттан эрттин турар болгаш ол айылы-дын болбазын олар идеген турарлар деп медеглээ.

Конференциянын сорулгалы болза, «дайынды кандыг арга-биле

адырлып алырынын практиктиг сорулгаларын чуугаалажыры, а ол ышкаш тайбың камгалалынын англи комитедин быжылаарынын оруун айттыры, чазактын полити-казын эскерттерин чедип алары-биле оң ажилын экижидери» болур деп Притт айткан.

Дайын белеткеддериниң амдырал байдалга, социал хандырылгага, чырдышынынга болгаш эске-даа чүлдөргө хоралынын Притт медеглээ.

Напальмнын бомбалар, бактериолоттуг чепсектер ышкаш дайынның бужар-бак херекселдерин улам-на ажитлап турарын Притт оон ынай чуугаалаан болгаш дайын чоруду-лганынын ол бак чүлдөргө-биле кижилерниң эптежи, оларын чедип алысаар буржуаз парла-ланын болгаш радионун ролюн ол буруу шаап илсреткен. Беш улуг күрүнелериниң аразына Тайбынның Пактызы «бугу улустарнын болгаш бугу чазактарнын сонугралын хандырган турарын» ол медеглээ болгаш шак мындыг пактыны чара-рынын дугайында чуугаалажышкы-нарны эгелээрин англи чазактан профвильдлериниң хей кезиниң негеп турарын ол медеглээ.

(СЭТА).

Бүгү Бирманың тайбың камгалалынын конгресси

ПЕКИН. Синьхуа агентилелдин медеглел турары болза: Бирманың чүүл-буру районнарын болгаш биче националдарынын төлээлекчи-лери — 400 ажыг кижилер — Рангунга май 10-дан 12-ге чедир болуп эрткен тайбың камгалалынын бүгү Бирма конгресси ажилына киришкенер дээрзиниң дугайында Рангундан медеглел билдинип турар.

Тайбың талалакчыларынын Бүгү-Бирма ассоциациязынын секретари конгрессти ажитып тургаш, тайбың камгалалынын болгаш америк агрессияга удуру кыдат комитеттин төлээлекчин Гонконда англи эрге-чагыралар чуртче эрттер бээр ужурунда конгресске олуржур аргажок болган деп чуугаалаан. Англи империалистериниң ол кара-туразында чоруунга конгресстин кирижкчилери килеңээшкенин удуруланышкынын илсреткенер.

Тайбың талалакчыларынын бүгү Бирма ассоциациязынын даргазы Такин Луин Бирмага тайбың дээр демисел дугайында илеткеди кылган. Ол болуун илеткелинге мынча деп чуугаалаан: Америк империализм болза, Корееда болгаш Кыдатка бактериолоттуг дайынны ажи-биле чорудуп турар болгаш Японияны ажи-биле катан чепсепел турар. Шупту чагыс кижилер ышкаш катышкан тайбынны камгалаар дээр демисежиринче бирмачыларын Такин Луин кыйгырган.

Бүгү делегейге тайбынны камга-

ларынче бирма улустун сагыш-сеткилин болгаш шиптирлини илсреттишсаан, конгресске санал бергенер Бирмага тайбың талалакчыларынын шимчээшкенин улам кал-бартырынын эргече чуугаалаанын дугайын чуугаалап турганнар.

Азияда империалисттик шериң баяларын тургузуп турарына удурулган, Бирмага каныг-даа империалистик «дузаламчылардан» ойталаарын айткан болгаш Япония-биле американнын чарганы чагыс талазы «тайбың керээзинге» удурулган, америк империалистериниң Кореега халдаанына болгаш тайбыңчыдылга дугайында чуугаалажышкынынна үзөр дээр оларны өп турар орадалажышкынынна удурулган, америк империалистериниң чорудуп турары бактериолоттуг дайынныңа удуру резолюция конгресстин кирижкчилери үлээп алганнар. Ол ышкаш хүлээп алдынган резолюцияларда Азияда болгаш Ортаакы Чөөн-Чүк чурттарынын колоний болгаш хамаарылыгы чурттарынын улустарынын национал-хосталгалыг демиселинге сгыш-сеткил катыжып, оларны деткип турарын илсреткен болгаш атомнуг чепсекти хоругурун негеп турар.

Рангунга болган конгресстин хандыганынын даартазында конгресстин шиптирдин деткип турарын илсреткен митинги база болган.

(СЭТА).

Америк агрессорларнын араатанзыг чоруунга делегейниң чурттары удуруланып турар

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Кожедо ортулукта турар туттурган шериглери америк империалистерниң араатанзыг, ханың өзү-биле туразында аажылап турарына шиптирли-биле удуруланып турарын Болгар парлага болгаш хей-ниити черлери илсретпешаан.

Америк империалистер туттурган корей болгаш кыдат шериглерини араатанзыг өзү-биле аажылап турар деп «Вечерниң новини» солун бижээ. Мурнуу Корееда Кожедо ортулукта турар туттурган шериглерини байдалы ол дугайын тодаргай айттып турар. Американнын үлгүледип турары каян-даа болуп көрбөөн араатанзыг чоруктарынын болгаш оларның Женева дугуржулгазын күүсетпейн турарын бугу делегей билип каан. Туттурган шериглерини боттарынын араатанзыг өзү-биле аажылап турарын өжөгээр чабырып, бугу делегейге кижизиг бис дээр чоруун бар-ла шаа-биле макташып турар америк империалистериниң ындыг үлгүледишкениниң бугу делегейни ак-сеткилдиг кижилери ханызы биле килсепел турар.

Генерал Колсонун ол дугайында билгинер чоруу болза, америк империалистериниң араатан-адыгузун ышкаш арнын көргүзүп турар. Тайбыңчыдылга дугайында Корееда чуугаалажышкынар чогум чүге ол ажыг айларын дугузууда узамдык келгенил, туттурган шериглерини эгидер дугайында дугуржулга чүге чедип алдынмай турарын дээрзи эки билеп алырынга ол миннишкенин деткимени берип турар. Америк империалистер болза, туттурган шериглерин төрөөн чуртунче эгидерин эвес, а туттурган корей болгаш кыдат шериглерин кырып-узуткаарын күзеп турар.

Бир эвес империалистер улустарнын күзелин тоовайн, тайбыңчыдылга дугайында чуугаалажышкынын болдурубайн, ара үзүп каар болза, корей улус интервентилерин чыла шапышаан, олардан бодунуң черин хостааш, туттурган шериглерге боттарынын төрөөн бакчынынга чанып кээриниң аргазын бээр деп ол солун бижип турар.

Тайбыннын Бүгү-делегей Чөвүлелин кижигүңү академик Людмил Стоянов бодунуң чүлүнде мынча деп бижээ:

Кожедо ортулукта хоругдал лагерлеринде каныг-даа буруу чок

Туттурган шериглерни араатанзыг өзү-биле аажылаарын америк командылал чери уламчылавышаан

НЬЮ-ИОРК. Туттурган корей болгаш кыдат эки-турачылары араатанзыг, ханың өзү-биле аажылаашкынын болгаш араатанзыг чоруктарга, хилинчектешкинирге, массадыг өдүрүшкенин удурулган, «эки-тура-биле анаа турары», албадалды «шилдиле» дээр чоруктарга удурулган туттурган шериглер лагерлеринде халээшкенини америк командылал чери чабырар аргажок апарган.

Туттурган шериглериниң ындыг чоруктарга удурулгананын база бир чаа фактыларынын дугайында сески америк армиянын медеглели америк агентилелдер май 20-де дамчытканнар. Ол болушкунарнын ийизи Кожедо ортулукта май 16 болгаш 17 хүннеринде болган.

Сес дугаар армиянын штабынын медеглелинде айттып турары: Кожедо ортулукта кол госпиталдын эмне-дип турар туттурган шериглери, эмчилери болгаш оң ажилчылары-даа «элзэн шактарда негеделер» салгаш, каныг-даа чөм чивезиниң дугайын чарлааннар. Олар ашчөмни экижидериниң дугайында не-

АНГЛИЯНЫН ОБЩИНАЛАР ПАЛАТАЗЫНДА

ЛОНДОН. Корейнин улустун армиязынын болгаш кыдат улустун эки-турачыларынын дыка хөй саныг туттурган шериглерин дедир эгидеринден ойталаары-биле американнын Кореега тайбыңчыдылга дугайында чуугаалажышкынынна моюндактап турарына таарынымайе турарын май 20-де болган англи общиналар палатазына элзэн хөй лейбористер чуугаалааннар.

Кожедо ортулукта турар туттурган шериглериниң «санал-оадын»

кижилер канчаар-даа аажок берге килинчектеде таваржып турарлар. Дыка хөй муң туттурган шериглерге болгаш тайбың чурттакчыларга-даа химиялыг, бактериолоттуг болгаш өске-даа араатанзыг чепсектерин шылгап көрүп турар. Мен бодумнуң төрөөн чуртумче, чөм кижилеринче дедир эеп чанарымны күзөвейн тур мен дээрзиниң дугайында бижикке бодунуң ханы-биле адын бижиринге туттурган шериглерни албадап, күштеп турар.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ. Америк агрессорларнын Корееда үлгүледип турар араатанзыг чоруунга Румыниянын хөй-ниитизи килеңээшкени-биле удуруланып турар. Делегейниң хөй-ниитизиниң кичээнгейи бо каш хүннериниң дугузунда Кожедо ортулукта туттурган шериглер хоругдал турар лагерде ханыг араатанзыг чорукче угулган. Туттурган шериглерни ол хире араатанзыг өзү-биле аажылаан чорук болза, америк империалистик кем-буруулу-ларнын өзүлүг араатан ышкаш арнын туюлунга чедир илсреткен. Америк агрессорлар болза, тайбыңчыдылга дугайында чуугаалажышкынынна үзөр дээр дайынны чору-ларнын эң-не араатанзыг каржы аргаларын ажитлап турар аларган деп «Румыния днбэра» солун бижээ.

Кожедо ортулукта турар туттурган шериглериниң дидим үнүн бугу кижиги төрөлгөтсө дынаан. Тайбың кижилериниң ханы-биле корей чери борал турар америк кем-буруулу-ларга каныг-даа өршээл-кеделер бербес дээрзин империалистер утта-зыннаар! Кожедо ортулук — чаа Майданек! Дайыннын талазы-биле кем-буруулуларга удуру, чуманын болгаш холеранын непередикчилеринге удуру, кижиги төрөлгөтенин эң-не араатанзыг дайынны — америк империалистерге удуру буруулаал-ганын бир кол чүлү болу берген.

Кожедо ортулукта америк араатаннарын үлгүледишкенин доп-дораан соксадырып, туттурган шериглерин кижизиг өзү-биле көөрүн, а ол ышкаш туттурган шериглер турар лагерде араатанзыг чоруктун организаачыларын калды-шынгызы-биле кам-хайыра чокка шаажылаарын, корей черини кырында өлүм тарайдып турарларын шуптузун шаажылаарын бугу-ле тайбынга ынак-шыдыг улустар-биле кады румын улус мыңгыгы негеп турар.

(СЭТА).

Корееда болушкуннар

Корейниң Улустун армиязынын Кол командылалынын дыңнадымы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиязынын Кол командылалынын май 21-де медеглээни болза, Корейниң Улустун армиязынын каты-жышкынынна кыдат улустун эки-турачы кезектериниң сырдыг детки-чези-биле англи-америк эжелекчи-лериниң болгаш лисынманчы шериг-лериниң калчаалыг атакаларын фронтунун бугу участкарына чедипи-

киниң ойтур шаап, оларнын дириг кужунге болгаш техниказына улуг чидиргерини чедирип турар.

Май 21-де зениттик кезектер болгаш адыгжы-аңчыларны отриятары тайбың тыл районнарын бомбалаарына болгаш бооларына киржи-п турган дайыннын самолёттарындан 2 самолётту аңдара аткан болгаш үш самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

Америк диверсантылар Корей Улус-Демократтыг Республиканын девискээринде кудуктарны хораннап турар

ПХЕНЬЯН. Пхеньян радиоуунун медеглел турарын өзугаар алырга, Корей Улус-Демократтыг Республиканың иштики херектер министр-ствозунун ажилдакчылары апрель 17-де Хванжун уездинге Ли Ман Дык деп фамилиялыг 25 харлыг хер-рээжени болгаш Чэ Т Хяк деп И Х харлы оолду тудуп алганнар. Олар болза, америк шпионнар болуп илс-рээр. Олар ийилээ америк офицер-лериниң удуртканы Сеула алды ай хуусаалыг шпионаж курзун доос-капнар. Оларны америк самолёт-биле февраль 25-те Царен уездиниң районунче октаан. Бактериолоттуг

чепсекти ажитлап турарынын эки түндөлдөрдүн болгаш Корейнин Улус-тун армиязынын база кыдат эки-турачыларын чепсектиг күштериниң турар черин билеп алары-биле оларга даалганы америк офицер берген. Оон ангыда, чурттакчы чо-ррээжени болгаш Чэ Т Хяк деп И Х харлы оолду тудуп алганнар. Олар болза, америк шпионнар болуп илс-рээр. Олар ийилээ америк офицер-лериниң удуртканы Сеула алды ай хуусаалыг шпионаж курзун доос-капнар. Оларны америк самолёт-биле февраль 25-те Царен уездиниң районунче октаан. Бактериолоттуг

(СЭТА).

Мурнуу Корееда аш

ПХЕНЬЯН. Пхеньян радиоуунун дамыдып, турарын өзугаар алырга, лисынманчыларны өскерликчи поли-тиказынын түнелинде америк империалистериниң эжелелинде турар Мурнуу Корееда чурттакчы чо-нуң байдалы хүнүн-не баксырап турар.

Сеулдун кудумчуларында аштар, алыгненерин сөөктери чыдып турар. Аштаан чурттакчылар эрге-чагыр-

галарга удуру тура-халыжып, аш-чөм скелдартыныче халдаашкынар-ны кылып турар. Чочивон хоорайын кыдыг районнарын тараачынары муниципалитеттин канцелярия бол-гаш аш-чөм скелдын үрээнер. Мурнуу Чолла можунун тараачы-нары аш-чөм скелдын халдааш-кын чоруткан.

(СЭТА).

Корееда грек солдаттарнын хөлээзиниң

СОФИЯ. Эдлас Пресс агентилелин медеглел турары болза, Грекиянын теле-граф агентилери дамчыткан. Ол ме-деглел болза, Корееда америк агрес-сорларнын талазында болуп дайы-лажып турар грек корпуста хөлээ-зиниң дугайын чуугаалап турар. Сески америк армиянын команд-лакчы генерал Ван Флит ол хөл-ээзини таварышты Грециянын кур-гаг чер күштериниң штабынын я-

чалыгын Цекалотосту Кореега кый-гырткан.

Хосталгага ынак корей улуска болгаш кыдат эки-турачыларга удуру Уолл-стриттин капиталисттериниң эрге-ажыгы дээр демиселди чору-дурьыга дузалажыры-биле, грек сол-даттарын удуруланышкынын ханга бораары-биле Цекалотос Кореега чоруу деп Эдлас Пресс агентилели дамчыдып турар.

(СЭТА).

Малайя улуска удуру араатанзыг чоруун англи колонизаторлар күштөлдүрүп турар

ЛОНДОН. Чаа англи дээрли комиссар генерал Темплерниң Малайя-каан чөдө бергениниң соонда англи колонийжи эрге-чагырга черлери ма-лай улуска удуру хемчеглерин күш-төлдүргөн.

Англи эжелекчилер Малайянын чүс-чүс суурларын өртөдөп-хуок-тап, шуут узуткап турар. Малайянын улустун хостакчы армиязына дуза-лаан дээр буруудатырган он-он муң тараачынын төрөөн суурларын-дан күш-биле үндүр сывыргаш, тус-кай «чурттаа черлерде» бөлгөн. Ол черлер херек кырында албадап ажил кылдырттыр лагерлер болуп

турар. Оларны долгандыр-тенинг демір удазыннар-биле каялаан каан болгаш тараачынар ол девис-кээрден үнер эргези чок болуп ту-рар. Рейтер агентилелин медеглел-ден билдинип турары болза, май 15-те англи эрге-чагырга черлери ындыг черлерин долгандыр электри токтуг удазыннарны шөйер дээрзи-нин дугайында айтишкынын үндүргөн. Англи эжелекчилер болза, ол араатанзыг, өдүрүкчү чорукту улустун хостакчы армиязына чурттакчыларын дузаламчы бээрин болдурубас дээр кылып турар.

(СЭТА).

Америк империалистер Польша Рөбсонну кызып турар

НЬЮ-ИОРК. Чоокта чаа Канада-корреспондентизиниң май 18-те ме-деглээни өзугаар алырга, ол проф-вильдери канада-америк кызыгаарга митинги организациястан болгаш анаа, 4,5 муң кижиги киришкен деп турар. Чымлганнарны мурвунга, кызы-гаарын бир талазында тургускан индирден Польша Рөбсон чуве чууга-лаан, концерттин кылган. Оон үнүн улуг ыттыг радио дамчытыр ды-нааннар.

Юнайтед Пресс агентилелин

(СЭТА).

Харымсалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Паротитти неперетпечер!

Паротит деп адаар бостоа болгаш кулак арты ыжар аарыг — халдавырыг аарыг болур.

Оон колдуунда-ла 5-тен 15 хар назылыг кижилер аарып. Ол аарыг чуугаалажышкын үезинде чаразын чаштаанындан непертээ микрооттар уламындан халдаар.

Ол аарыгдан уругларын аары берзе, ону тускай өрзөлге чы-тыргаш, 21 хонуктун дугузунда кадык уруглар-биле кады ойнапналар.

Анаа хамаарышкан-на идик-хептерин, аяк-саваны болгаш дум-чук, чотунар аржыларын хайндырып тургаш чунар.

Ада-иелер! Боттарынарны уругларынын кичээнгейлги хай-гааранар. Бир эвес оларнын шаг-шинээ, чөм чир хөну чок апар болгаш кулактарынын кайы-шаа талааларынын бестери ыжа берзе, доп-дораан эмчиге чедиринер.

Санитар чырдышыкынын Тыва область Бажымы.